

Seminář

**„Opatření k posílení retence a zlepšení jakosti vody
na zemědělském půdním fondu“**

PŘEDNÁŠKA

**SYSTÉM OCHRANY POVRCHOVÝCH A PODZEMNÍCH VOD
V ČESKÉ REPUBLICĚ**

Ing. Michal Krátký

michal.kratky@pvl.cz

V Praze dne 6. prosince 2019

ÚVOD

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60ES ze dne 23. října 2000 ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky

- stanoví rámec pro ochranu vnitrozemských povrchových a podzemních vod, který
 - zabrání dalšímu zhoršování těchto vod
 - ochrání a zlepší stav vodních ekosystémů
 - chrání a zlepší stav suchozemských ekosystémů a mokřadů vázaných na vodní ekosystémy

ÚVOD - pokračování

Směrnice je transponována do zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, kde v § 1 uvádí

- že účelem vodního zákona je především
- chránit povrchové a podzemní vody
- Vytvářet podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha
- přispívat též k ochraně vodních ekosystémů
- přispívat též k ochraně suchozemských ekosystémů vázaných na vodní ekosystémy

K dosažení tohoto cíle je třeba vytvářet předpoklady pro ochranu vodohospodářsky významných území.

ZÁSADY OCHRANY

1. Ochrana vodních poměrů k zamezení zhoršování odtokových poměrů, odnosů půdy erozivní činností vody, zhoršování retenční schopnosti krajiny a negativního ovlivňování množství a jakosti povrchových a podzemních vod
2. Ochrana vodních zdrojů – povrchových a podzemních vod z hlediska jejich vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti
3. Ochrana množství vod ve vodním toku, které ještě umožňuje obecné nakládání s povrchovými vodami a ekologické funkce vodního toku

ZÁSADY OCHRANY - pokračování

4. Ochrana množství podzemních vod, které ještě umožňuje trvale udržitelné užívání vodních zdrojů a při kterém nedojde narušení ekologické stability ekosystému vodních útvarů s nimi souvisejících
5. Ochrana jakosti vod – povrchových a podzemních vypouštěním odpadních vod do nich stanovením nejvyšších přípustných hodnot jejich množství a znečištění
6. Ochrana jakosti vod – povrchových a podzemních zacházením (nakládáním) se závadnými látkami tak, aby nevnikly do povrchových a podzemních vod a neohrozily jejich prostředí

ZÁSADY OCHRANY - pokračování

7. Ochrana území podél vodních děl, aby nedošlo k jejich poškození
8. Ochrana území pro budoucí (plánovanou) umělou akumulaci povrchových vod
9. Ochrana území, aby nedošlo ke zhoršení průtokových poměrů ve vodních tocích a záplavových území

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ

Ochrana vodohospodářsky významných území vychází z následujících ustanovení zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů:

- Základním podkladem, který vytváří podmínky pro územní ochranu povrchových a podzemních vod je **hlava IV vodního zákona**, podle které je **plánování v oblasti vod** jedním ze základních podkladů pro výkon veřejné správy, zejména pro územní plánování, územní rozhodování, vodoprávní rozhodování a povolování staveb.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Obecně je požadavek ochrany povrchových a podzemních vod dán ustanovením **§ 5 vodního zákona**, kde se ukládá **každému dbát o jejich ochranu a hospodárné a účelné užívání** a také ustanovením **§ 27 vodního zákona**, kde se ukládá **vlastníkům pozemků zajistit péči o ně tak, aby nedocházelo ke zhoršování vodních poměrů. Zejména jsou povinni zajistit, aby nedocházelo ke zhoršování odtokových poměrů, odnosu půdy erozní činností vody a dbát o zlepšování retenční schopnosti krajiny**

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Jeden ze způsobů územní ochrany **povrchových a podzemních vod** je dán ustanovením **§ 28 vodního zákona**, podle kterého vyhlašuje vláda svým nařízením tzv. **chráněné oblasti přirozené akumulace vod**, ve kterých jsou zakázány některé jmenovitě určené činnosti a stavby.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Podzemní vody jsou limitovaným a těžko obnovitelným zdrojem vody. Zejména jejich jakost, daná především prostředím jejich výskytu, se převážně blíží jakosti požadované pro pitnou vodu. Proto jsou **zdroje podzemních vod** podle ustanovení **§ 29 odst. 1 vodního zákona přednostně vyhrazeny pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou** a pro účely, pro které je použití pitné vody stanoveno zvláštním právním předpisem – zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. K této skutečnosti je nezbytné přihlížet při ochraně těchto vodních zdrojů.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- **Zdroje podzemních nebo povrchových vod** využívaných nevyužitelných pro zásobování pitnou vodou s průměrným odběrem více než 10 000 m³ za rok nebo vyžadují-li to závažné okolnosti i vodní zdroje s nižším odběrem, jsou chráněny podle ustanovení **§ 30 vodního zákona stanovením ochranných pásem příslušným vodoprávním úřadem** opatřením obecné povahy. Jde o tzv. speciální ochranu vodních zdrojů.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY

VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Podle ustanovení **§ 31 vodního zákona** pro zdroje povrchových vod, které jsou využívány, nebo u kterých se předpokládá jejich využití jako zdroje pitné vody, **ukazatele a hodnoty jejich přípustného znečištění stanoví vláda České republiky svým nařízením č. 401/2015 Sb.**, o ukazatelích a hodnotách přípustného stupně znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a **o citlivých oblastech**, které realizuje komplexně i další zmocnění podle ustanovení § 16, § 32 odst. 2 a 3 odst. 1 a § 38 odst. 5 vodního zákona. Implementuje se tak Směrnice Rady 75/440/EHS o požadované jakosti povrchových vod určených k odběru pitné vody.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Další způsob územní ochrany vodních útvarů povrchových vod je dán ustanovením **§ 32 vodního zákona**, podle kterého vymezuje vláda České republiky svým nařízením tzv. citlivé oblasti, u nichž jsou uplatňovány přísnější požadavky na čištění odpadních vod, resp. na jakost vypouštěných odpadních vod z aglomerací větších než 10 000 ekvivalentních obyvatel, a to v ukazatelích celkový dusík a celkový fosfor, případně na minimální činnost odstraňování znečištění. Institut citlivých oblastí vychází z transpozice Směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod a je realizován nařízením vlády ČR č. **401/2018 Sb.**, o ukazatelích a hodnotách přípustného stupně znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Územní ochrana **povrchových a podzemních vod** je dána i ustanovením **§ 33 vodního zákona**, podle kterého stanoví vláda ČR svým nařízením tzv. **zranitelné oblasti**, ve kterých jsou území znečištěná nebo ohrožená dusičnany ze zemědělských zdrojů. Institut zranitelných oblastí vychází z transpozice Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (nitrátová směrnice) a je realizován nařízením vlády ČR č. 262/20132 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o akčním programu (používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech).

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Územní ochrana **povrchových vod využívaných ke koupání osob** pro vyhovující jakost vody je založena ustanovením **§ 34 vodního zákona**, podle kterého stanoví MZ ČR ve spolupráci s MŽP ČR vyhláškou tyto povrchové vody využívané ke koupání osob. Institut povrchových vod využívaných ke koupání vychází z transpozic Směrnice Rady 76/160/EHS o jakosti vody pro koupání a je realizován vyhláškou č. 159/2003 Sb., kterou se stanoví povrchové vody využívané ke koupání osob, ve znění pozdějších předpisů. Orgány ochrany veřejného zdraví jsou pověřeny sledováním jakosti povrchové vody využívané ke koupání podle **zákona č. 258/2000 Sb.**, o ochraně veřejného zdraví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a **vyhlášky č. 155/2011 Sb.** o profilech povrchových vod využívaných ke koupání, ve znění pozdějších předpisů. Ukazatele a hodnoty přípustného znečištění povrchových vod využívaných ke koupání osob jsou stanoveny v příloze č. 3 **nařízení vlády č. 401/2015 Sb.**

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Územní ochrana **povrchových vod**, které jsou nebo se mají stát **trvale vhodnými pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů** je dána ustanovením **§ 35 vodního zákona** a na základě v něm uvedeném zmocnění stanoví vláda České republiky svým nařízením rozsah těchto povrchových vod s rozdělením na vody lososové a kaprové, ukazatele a hodnoty přípustného znečištění těchto vod, způsob a zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod a program snížení znečištění těchto vod k dosažení hodnot přípustného znečištění těchto vod. Institut podpory života ryb vychází z transpozice Směrnice Rady 78/659/EHS o jakosti povrchových vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb a je realizován **nařízením vlády č. 71/2003 Sb.**, o stanovení povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů a o zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod, ve znění pozdějších předpisů.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Ochrana **množství povrchových vod** je založena ustanovením **§ 36 vodního zákona**. **Institut minimálního zůstatkového průtoku** ukládá povinnost vodoprávnímu úřadu stanovit při udělení povolení k nakládání s vodami, které může mít za následek snížení průtoku vodního toku, minimální zůstatkový průtok v tomto vodním toku. Vodoprávní úřad přitom vychází z plánů oblastí povodí, z metodického pokynu vydaného MŽP ČR č. 9, uveřejněného ve Věstníku MŽP, ročník 1998, částka 5 z října 1998 a přihlédnout ke zjištěnému stavu povrchových a podzemních vod, zejména výsledkům vodní bilance v daném hydrologickém povodí.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Ochrana **množství podzemních vod** je založena ustanovením **§ 37 vodního zákona**. **Institut minimální hladiny podzemních vod** ukládá povinnost vodoprávnímu úřadu stanovit v povolení k nakládání s vodami, pokud toto nakládání může mít za následek podstatné snížení hladiny podzemní vody, **minimální hladinu podzemní voda**. Vodoprávní úřad přitom vychází z plánů oblastí povodí, metodického pokynu vydaného MŽP ČR č. 1, uveřejněného ve Věstníku MŽP, ročník 2002, částka 2 z února 2002 a přihlíží ke zjištěnému stavu povrchových a podzemních vod, zejména k výsledkům vodní bilance v daném hydrogeologickém rajonu.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Ochrana **jakosti povrchových a podzemních vod** je zvláště zdůrazněna v ustanovení **§ 38 a § 39 vodního zákona**. Je zde stanovena povinnost zneškodňovat odpadní vody v souladu s podmínkami stanovenými v povolení k jejich vypouštění, přičemž vodoprávní úřad je povinen přihlížet k nejlepším dostupným technologiím v oblasti zneškodňování odpadních vod. Při zacházení se závadnými látkami, které nejsou odpadními ani důlními vodami a které mohou ohrozit jakost povrchových nebo podzemních vod, je povinen ten, kdo s nimi zachází, učinit přiměřená opatření, aby nevnikly do povrchových nebo podzemních vod a neohrozily jejich prostředí. Musí přitom také dbát příslušných prováděcích předpisů vydaných na základě zmocnění v ustanovení **§ 39 vodního zákona**.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Ochrana vodních děl a tím i jejich funkce při nakládání s vodami je dána ustanovením **§ 58 vodního zákona**, podle kterého je zakázáno poškozovat vodní díla a jeho funkce. Vodoprávní úřad může na návrh vlastníka vodního díla **stanovit opatřením obecné povahy ochranná pásma podél něho** a zakázat nebo omezit na nich umístování a provádění některých staveb nebo činností.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- Ochrana území pro budoucí (plánovanou) **umělou akumulaci povrchových vod** je zajištěna v současné době ustanovením **§ 28a vodního zákona**, podle kterého je pořízeném Ministerstvem zemědělství ČR v dohodě s Ministerstvem životního prostředí ČR **Generel území chráněných pro akumulaci povrchových vod**, který je součástí **Politiky územního rozvoje** a následně i v **územně plánovacích dokumentacích**.

OCHRANA VODOHOSPODÁŘSKY VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ - pokračování

- **Záplavová území** stanovená vodoprávním úřadem podle ustanovení **§ 66 vodního zákona** jsou administrativně určená území, která mohou být při výskytu přirozené povodně zaplavena vodou. V takto stanovených záplavových územích, případně vymezených aktivních zónách, jsou přímo v ustanovení **§ 67 vodního zákona** stanoveny zákazy a omezení umístování, povolování a provádění staveb a vyjmenovaných činností tak, aby nedošlo ke zhoršení průtokových poměrů ve vodních tocích a záplavových územích.

ZÁVĚR

Ochrana vod je z legislativního a věcného hlediska členěna na obecnou, zprísněnou a speciální.

- 1. Obecná ochrana vod platí přímo ze zákona na celém území České republiky, aniž je třeba dalšího konkrétního opatření formou nařízení vlády České republiky, vyhlášky nebo konkrétního správního rozhodnutí nebo jiného opatření příslušného orgánu státní správy. Jedná se zejména o ustanovení § 5, § 6 (část), § 7 (část), § 27, § 29 (část), § 39 (část), § 41 (část), § 46 (část), § 47, § 50 (část), § 51 (část), § 52 (část), § 58 (část), § 73 (část), § 82 až § 85 (část) vodního zákona.**

ZÁVĚR - pokračování

2. **Zpřísněná ochrana vod platí pouze v určitých vodohospodářsky významných územích a oblastech** a vláda České republiky, případně vodoprávní úřady mohou omezit případně zakázat stavby, zařízení nebo činnosti v nich. Jedná se zejména o ustanovení § 28, § 28a, § 32, § 33, § 34 (část), § 35 (část) vodního zákona.
3. **Speciální ochrana vod platí pouze v konkrétních lokalitách stanovených správním rozhodnutím opatřením vodoprávního úřadu.** Jedná se zejména o ustanovení § 30, § 36, § 37, § 58 odst. 3 vodního zákona.

Výše uvedené členění ochrany vod také jednoznačně stanoví povinnosti jednotlivým právnickým i fyzickým osobám a tím i odpovědnost za zajištění financování jednotlivých staveb, zařízení a činností potřebných k realizaci ochrany a užívání vod.

Samozřejmě významným stimulem pro uvedené subjekty je dotační politika státu, včetně úhrady výdajů na opatření ve veřejném zájmu (např. v § 102 vodního zákona, ale i další).

Děkuji za pozornost